

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

מתוך

כרך ג, תשי"ב-תשי"ג

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

הרב ד"ר ישראל אברהם רבין ז"ל

מראשוני חברי ועד הלשון, הלך לעולמו בי"ז באלול תשי"א בחיפה, ושבעים טרם תמלאנה לו. בי"א במרחשוון תרמ"ג נולד בפרוסקורוב שבאוקראינה כנצר (דור עשירי) למשפחת רבנים ידועה. אביו נטע בו מילדותו חיבה מיוחדת ללשון הקודש. שנהפכה לו חיש גם ללשון החולין, בהיותה הלשון היחידה, שבה נקרע לו חלון למסרות העולם ולמדע העולם. כשעזב את הישיבה, ובידו כמה התרות-הוראה מגדולי חכמי ליטא, שם פצמיו לקובנה כדי להשיג תעודת בגרות בגימנסיה רוסית. עם צאתו לתרבות כללית לא פרש מלימודי הקודש, והמשיכם בישיבת קובנה. עוד הוא עסוק בהכנות לבחינת הבגרות ובסיום לימודיו בישיבה, והנה נקלע בשנת תרס"ב לזירה הציונית הרחבה עם קריאתו של הרב ריינס לוועידת ייסוד "המזרחי" בווילנה. בשנונו לארץ מולדתו הנחרדה ממנוחתו ע"י הפרעות בקישינוב, ואחז שסייע להעביר את יתומי קישינוב את הגבול לאוסטריה

ואחר שהשתתף בקונגרס הציוני השישי, נרשם כחלמיד
באוניברסיטת נברן בשווייץ. מעתה נסתמנה לפניו דרכו
בחיים כדרך של מוזיגת כל היסודות שבנפשו לכוח בזנה
השואף להקיף את כל ערכי אומתנו, ללבנם ולעדר אמיתותם
כדי לחדשם ולהחיותם כקדם. ואף מששיקע במרץ ראשו
ורוכו בתורה ובעבודה, לא מנע נפשו מפעילות ציונית עד
סוף לימודיו בברן. כשהוצעה לו בשנת תרס"ט משרת לקשוד
ללשון עברית באוניברסיטה שווייצרית, העדיף את העבודה
כמורה בסמינר למורים של „עזרה“ בירושלים. הייתה זו
תקופת מלחמה קשה על תחייה של ממש ובת-קיימא ללשוננו,
וועד הלשון, שהמנוח השלים בו את „המניין“, התכונן עתה
לעבודה נמרצת לתכלית זו. בסוף תרע"א הוזמן המנוח
ל„ישיבה הגדולה“ באודיסה, ובימי מלחמת העולם נתגלגל
לגרמניה ושם סייע לפרופ' קאהלה בפענוח הפיוטים, שפרסם
קאהלה בספרו על המסורה. מעתה הרצה רבין על הלשון
העברית שלאחר המקרא באוניברסיטאות גיסן ופרנקפורט.
בשנת תרפ"א נקרא למקום פעולתו העיקרי, לסמינר הרבנים
בברסלאו. כאן פרסם את מחקריו במקצועות שונים: בהיסטוריה
(תולדות יהודי שלזיה), בספרות חז"ל (סיים את חוצאת
המכילתא של הורוביץ, ואף נענה לבקשתם של כמה
תיאולוגים נוצריים לסייעם בהוצאה המדעית של המשנה,
הוצאת גיסן) ובמחקר המקרא (לחקר תפיסת האל לפני
משה). באוניברסיטת ברסלאו נתבקש להרצות על הלשון
העברית שלאחר המקרא. בסמינר עצמו חנהיג — כעין מחאה
על ניסיון הוועד המנהל למנוע „מהפצת השקפות ציוניות“ —

הרצאות בעברית בידיעת א"י, מקצוע, שלא היה מקובל
בסמינרים האחרים, כמו שלא הייתה מקובלת גם הספרות
העברית החדשה, שפעם בפעם ניסה כוחו בה. ולא נחה
דעתו. עד שהקים מוסד להוראת הלשון העברית (מוסד
שנאבק קשה על קיומו, עד שבאה שעתו עם המהפכה
הנאצית, ועד שראה בהקמת „הברית העברית העולמית“,
שנמנה עם מייסדיה). בשנת תרצ"ה שב לא"י, אך לא מצא
עוד מקום פעולה לפי רוחו. בהצלחה ניהל את ביה"ס „נצח
ישראל“ בחיפה במשך שנים רבות, במסירות מילא את
תפקידו כראש המועצה הדתית בחיפה — אולם את סיפוקו
לא השיג. דומה, שפינה אחת שקטה נשארה לו בחייו, אליה
מילט שארית מחזון נעוריו — עבודתו הצנועה להרחבת הלשון
ע"י קביעת מונחים במסגרת ועד הלשון ותעמולתו הנרגשת
להרחבת חוגי משפרי הלשון במסגרת תנועת נאמני הלשון.
מאז נתכוננה ליד הטכניון בחיפה הוועדה המרכזית למונחי
הטכניקה המורכבת מבלשנים ומאנשי המקצוע בראשותו
של מנהל הטכניון (תש"ג), שימש המנות, כנציג ועד הלשון,
בתפקיד סגן יו"ר הוועדה ומכזו למעשה את עבודת המינוח
גם בוועדות המשנה, הכפופות לה. בזמן האחרון נתכנסו
לפרקים חברי אחת הוועדות בביתו, כדי לשתפו בעבודה.
ויש ש„איש מקצוע“ באיזו ועדה תוהה: היכן אותו זקן,
שמדי העלותנו תמונה מצא מיד את השם הנאה לה מתוך
מכמני ספרותנו העתיקה?

יהי זכרו ברוך.